

Beslissing samenwerking interlandelijke adoptie met Chili

////////////////////////////////////
Datum 28/11/2023

Auteur: VCA

Onderwerp: Beslissing samenwerking Chili
////////////////////////////////////

1. Situering

Het Vlaamse Regeerakkoord 2019-2024 voorziet dat de Vlaamse Regering de huidige praktijken rond interlandelijke adoptie grondig onderzoekt en maatregelen neemt om interlandelijke adopties naar Vlaanderen te verbeteren.

Naar aanleiding van het eindrapport¹ van het expertenpanel inzake interlandelijke adoptie formuleerde de Vlaamse Regering op 17 september 2021² een aantal basisprincipes en krijtlijnen voor de verdere aanpak, zowel voor wat betreft de toekomst van interlandelijke adoptie, als voor het omgaan met wantoestanden uit het verleden.

Een van deze krijtlijnen betreft het versterken van partnerschappen met herkomstlanden. In de mededeling aan de Vlaamse Regering van 17 september (VR 2021 1709 MED.0315/1) staat hierover het volgende: *“Om de kansen voor kinderen te vergroten op een gepaste thuis en tegelijk ook het risico op mistoestanden nog sterker uit te sluiten, wil de Vlaamse regering de samenwerking op niveau van de naties (aankomstland – herkomstland) versterken. Vlaanderen zal ter plaatse gaan naar de landen waarmee, na risicoanalyse samengewerkt kan worden of nieuwe samenwerking kan worden gezocht om te komen tot intense samenwerkingsafspraken. Daarbij hoort dat bij zo’n doorstart of opstart heel goed wordt uitgelegd hoe Vlaanderen wil werken, welke kandidaatouders Vlaanderen heeft, voor welke kindprofielen, etc. Op kindniveau wordt het systeem vervolgens gestuurd door de vraag van de herkomstlanden om binnen de gemaakte afspraken kinderen te plaatsen. We verankeren deze werkwijze waarrond vandaag al goede praktijken met een aantal herkomstlanden bestaan, in de werking van interlandelijke adoptie.”*

De Vlaamse Regering vroeg aan het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA) om het kader voor bovenstaande risicoanalyse uit te werken en ter validatie voor te leggen aan de Vlaamse Regering. De criteria voor het beslissingskader interlandelijke adoptie werden door de Vlaamse Regering vastgelegd op 10 december 2021³.

Het beslissingskader werd vervolgens in concreto verder uitgewerkt en dient als basis voor het screenen van alle huidige samenwerkingen met herkomstlanden inzake interlandelijke adoptie.

Voor het aanleveren van informatie en advies werkt VCA voor iedere screening samen met 3 onafhankelijke organisaties met een breed internationaal netwerk en expertise in alternatieve (jeugd)zorg, jeugdbeschermingsmaatregelen en kinderrechten. Het gaat om International Social Service⁴ (ISS), Child Identity Protection⁵ (CHIP) en UNICEF⁶.

Daarnaast werd ook input gevraagd aan de bevoegde autoriteit in het desbetreffende herkomstland (Mejor Niñez), aan de betrokken interlandelijke adoptiedienst (vzw FIAC-Horizon) en de Federale Centrale Autoriteit (FCA).

Aan de hand van de verzamelde input worden alle huidige samenwerkingen op basis van een kleurencode geëvalueerd door 2 stakeholders: enerzijds geadopteerden en anderzijds de 3 huidige interlandelijke adoptiediensten. Echter, werden

¹ <https://www.opgroeien.be/nieuws-en-pers/nieuws/rapport-expertenpanel-interlandelijke-adoptie-in-vlaanderen>

² <https://beslissingenvlaamse-regering.vlaanderen.be/document-view/61404C18364ED90008000178>

³ <https://www.opgroeien.be/nieuws-en-pers/nieuws/nieuw-beslissingskader-voor-interlandelijke-adoptie>

⁴ <https://www.iss-ssi.org/index.php/en/>

⁵ <https://www.child-identity.org/en/>

⁶ <https://www.unicef.org/>

voor sommige herkomstlanden geen geadopteerden gevonden om de informatie door te nemen en te evalueren. Wat betreft Chili, heeft 1 geadopteerde de informatie in zijn geheel doorgenomen en op basis van een kleurencode beoordeeld.

VCA neemt op basis van het geheel een finale beslissing nemen en kan, in geval van twijfel, bijkomend beroep doen op een expert in de kinderrechten.

VCA kan 3 mogelijke beslissingen nemen:

1. Samenwerking met herkomstland is positief

Indien de samenwerking met het herkomstland positief is beslist, loopt de volledige samenwerking door. Er worden wel werkbezoeken gepland om verdere samenwerkingsafspraken te maken rond een werking afgestemd op de krijtlijn "Partnerschappen met herkomstlanden versterken", zoals beslist door de Vlaamse Regering.

2. Samenwerking met herkomstland wordt onmiddellijk stopgezet

Na screening van de huidige samenwerkingen zal met een aantal herkomstlanden geen samenwerking meer mogelijk zijn. De dossiers van de kandidaat-adoptanten die al een lopende kindtoewijzing hebben, worden verder afgewerkt volgens het huidige systeem. De andere kandidaat-adoptanten kunnen zich heroriënteren naar de herkomstlanden waar Vlaanderen nog wel verder mee samenwerkt. Transparante communicatie naar de betrokkenen is dan essentieel.

3. Samenwerking met herkomstland vraagt meer verduidelijking via werkbezoek

Na screening van het herkomstland wordt een werkbezoek gepland om meer duidelijkheid te creëren rond toekomstige samenwerking. De samenwerking loopt onverminderd door tot na verduidelijking via het werkbezoek en definitieve beslissing door VCA.

2. Beoordeling huidige samenwerking interlandelijke adoptie met Chili

De beoordeling gebeurt op basis van het ingevulde "Decision framework for intercountry adoption - Chili", dat u in bijlage vindt. Dit document omschrijft in detail de verschillende beoordelingscriteria. Het maakt integraal deel uit van de beoordeling en beslissing door VCA.

1. Algemene situatie in het land van herkomst

Veiligheidssituatie

In principe kan in Chili zonder problemen worden gereisd. Na de soms gewelddadige protesten in 2019 is de veiligheidssituatie in het land opnieuw rustiger. Toch kan men zich nog verwachten aan protesten en demonstraties voornamelijk in de grote steden. Hoewel Chili in het algemeen als een veilig land beschouwd wordt, moet de reiziger op zijn hoede zijn voor de toenemende stadscriminaliteit, in het bijzonder in Santiago, Valparaíso, Viña del Mar, Antofagasta, Calama en Iquique ([Algemene veiligheid in Chili | FOD Buitenlandse Zaken - Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking \(belgium.be\)](#))

➔ **De veiligheid ter plaatse is ok.**

Corruptie-index

Chili heeft een Corruption Perceptions Index van 67 op 100 in 2022 ([Chile - Transparency.org](#))

85% van de Chileense bevolking vindt dat corruptie bij de overheid een groot probleem is. In 2017 kwam er een groot politiecorruptieschandaal aan het licht. Ondanks de lage corruptiecijfers en de historisch lage omkooppercentages, bracht het schandaal de institutionele tekortkomingen aan het licht en ondermijnde dit het vertrouwen van de populatie in de politie. De hervorming van de "carabineros" (politie) die in 2020 werd aangekondigd kreeg nog steeds geen vorm. ([Global Corruption Barometer - Latin America & The... - Transparency.org](#))

➔ **Er is niet veel corruptie in Chili**

Politieke stabiliteit

Op de politieke stabiliteitsindex staat Chili op plaats 93 van 194 landen in 2021 waardoor het land politiek als redelijk stabiel kan worden gedefinieerd ([Political stability by country, around the world | TheGlobalEconomy.com](#)). In 2021 werd president Gabriel Boric als eerste linkse president verkozen, wat het einde markeert van een door de dictator Pinochet geïnitieerde neoliberale politiek. Het land ondergaat nu een grondige politieke hervorming, maar ondanks de nieuwe wind

werd het voorstel tot een radicale hervorming van de grondwet massaal verworpen. Het nieuwe beleid en de sterke repressie van de voormalige president tegen de huidige politiek maakt dat de politieke stabiliteit tussen 2020 en 2022 sterk schommelt.

→ **Chili is politiek redelijk stabiel**

2. Ratificatie van het Haags Verdrag

Het Haags Adoptieverdrag werd op 13/07/1999 ondertekend, op 13/07/1999 geratificeerd en trad op 01/11/1999 in werking.

→ **Chili heeft het Haags Adoptieverdrag geratificeerd.**

3. De bereidheid om rechtstreeks samen te werken van overheid tot overheid

Mejor Niñez, de centrale adoptieautoriteit van Chili, bezorgde haar antwoorden aan VCA op 12 augustus 2022, ruim binnen de vooropgestelde datum. Onder criterium 3 in het beslissingskader blijkt dat formele communicatie tussen VCA en Mejor Niñez constructief verloopt, communicatie per mail of telefoon is steeds mogelijk en wordt vlot beantwoord.

De CA heeft haar 'country profile' op de website van het Permanent Bureau van de Haagse Conferentie betreffende het internationaal privaatrecht (hierna: 'HCCH') geüpdatet in 2023. De "table on costs associated with intercountry adoption" werd eveneens in 2023 herwerkt.

Chili participeert op internationaal niveau sinds 2020 aan de 'working group on preventing and addressing illicit practices' en is eveneens participant van de 'special commission' binnen het Permanent Bureau.

→ **De directe samenwerking met Mejor Niñez is mogelijk**

Mogelijkheid van rechtstreekse samenwerking van overheid tot overheid

Mejor Niñez is zelf steeds vragende partij voor dialoog en er is steeds een vlotte samenwerking mogelijk.

→ **Rechtstreekse samenwerking van overheid tot overheid is mogelijk.**

4. Positionering van de adoptiepraktijk binnen het bredere zorg- en opvangsysteem van het land van herkomst in de praktijk

Regelgeving over taken en bevoegdheden in de jeugdbescherming door een overheidsinstantie

Het voormalige orgaan SENAME werd in 2018 hervormd. Er werd een nationale overeenkomst voor kinderen opgesteld door de regering, waarin wordt erkend dat de staat er niet in slaagt zijn kwetsbare kinderen te beschermen. Het nieuwe orgaan "Servicio Nacional de Protección Especializada a la Niñez y Adolescencia, Mejor Niñez (hierna: Mejor Niñez) werd gecreëerd door wet 21.302 op 5 januari 2021.

Mejor Niñez maakt onderdeel uit van het Ministerie voor sociale zaken en gezinsontwikkeling en is de overheidsinstelling die verantwoordelijk is voor de naleving en toepassing van het familierecht. Zijn taken worden onderverdeeld in 2 diensten:

- Dienst voor bescherming van kinderen en adolescenten
- Dienst voor sociale re-integratie van minderjarigen.

Mejor Niñez staat onder toezicht van de juridische tak van het subsecretariaat voor kinderen. Het ministerie staat in voor de intersectorale coördinatie met andere ministeries en administraties.

De wet beschrijft de concrete actiepunten die Mejor Niñez concreet zal uitvoeren. Door de inwerkingtreding van de nieuwe wet, begeleidt, superviseert en controleert de overheid deze nieuwe instelling. De overheid staat eveneens in voor de vorming van de verschillende teams.

Aanvullend preciseert wet 21.430 "garanties en integrale bescherming van kinderen en adolescenten", laatst geactualiseerd op 6 maart 2022, de rol en taken van de overheid, zijn administratie en wettelijke bevoegdheden.

Parallel installeert wet 21.067 een andere publieke instantie, dat een centrale rol speelt in het respecteren van de rechten van het kind, met name het "defensoría de la Niñez". Het orgaan observeert, verdedigt en controleert de toepassing van

de rechten van kinderen en adolescenten en heeft een speciaal mandaat om de situatie van minderjarigen onder staatsbescherming te controleren en hierover te rapporteren.

Ondanks de recente wijzigingen, wordt adoptie nog steeds geregeld door wet 19.620 van 1999 en zijn verordeningen; i.e. de concrete werking valt wel onder de oudere wet. Er wordt opgemerkt dat er een nieuw wetsontwerp in de maak is dat het huidige adoptiesysteem hervormt, maar dit is nog in behandeling.

→ **Er is duidelijke regelgeving waarin de taken en de bevoegdheden van de verschillende actoren in de jeugdbescherming worden geregeld. Met de verschillende wetswijzigingen kan de regelgeving soms conflicterend zijn.**

Jeugdbeschermingsmaatregelen in de praktijk

Wet 21.302 garandeert de bescherming van de rechten van het kind en adolescent wanneer deze geschonden zijn. Mejor Niñez is de overheidsinstelling die hier verantwoordelijk is in samenwerking met de familierechtbanken.

Art 19 van de wet bepaalt dat in het geval van kinderen en adolescenten voor wie een beschermingsmaatregel werd uitgesproken, deze kinderen worden doorverwezen naar gespecialiseerde beschermingsprogramma's van de rechtbanken of lokale autoriteiten, genaamd "kinderbureaus". In beide gevallen is het vervolgens de regionale directeur (van Mejor Niñez) die een gepast programma aan het kind toewijst. In 2021 zaten er 104 171 kinderen in de verschillende beschermingsprogramma's (zoals o.a. gespecialiseerde diagnostiek, ambulante interventies, versterking ouderlijke vaardigheden, etc.).

Ingeval een alternatieve zorgmaatregel nodig is, wordt voorkeur gegeven aan de uitgebreide familie, vertrouwenspersonen of pleeggezinnen (in totaal 9910 kinderen in 2020). Dit volgens de mogelijkheden en specifieke noden van het kind. Hierna wordt er gekeken naar kleinschalige residentiële zorg (residencia familiar), met een maximum van 15 kinderen.

Uit het rapport van de CRC in 2018 bleek evenwel dat er nog veel grootschalige instellingen waren, met name de "Centros de Reparación Administración directa especializada" of kortweg CREAD (onder SENAME) met 44 tot 90 kinderen. De Chileense Staat had het voornemen deze om te vormen tot de kleinere residentiële zorg, maar is daar op de dag van vandaag nog niet helemaal in geslaagd wegens een gebrek aan personeel. In alle residentiële centra zaten er in 2020 7007 kinderen, wat een totaal geeft van 16 917 kinderen in alternatieve zorg.

Mejor Niñez benadrukt daarnaast ook dat het systeem voor alternatieve zorg gebeurt door gespecialiseerde diensten, meer bepaald voor de begeleiding van adolescenten en de ontwikkeling van een autonoom leven, die voordien niet bestonden, wat een significante verandering vormt in het levensproject voor adolescenten.

Hoewel de vele wetswijzigingen blijk geven van goede intenties en hervormingen, stelt ISS in de "routekaart voor pleegzorg", opgesteld door CIDENI (februari 2022), verschillende tekortkomingen vast. Een gebrek aan middelen doorheen de hele procedure, waardoor de lokale bureaus eigen strategieën ontwikkelen wat op zijn beurt weer contraproductief is; er wordt ook geen onderscheid gemaakt in de voorbereiding van pleegzorg door familieleden of externen; het beperkt toekennen van kinderen aan pleeggezinnen door mythes en vooringenomenheid bij de rechters. Sommige instellingen zijn ook weigerachtig om kinderen laten opgroeien in een gezin; het sluiten van instellingen zien ze als een bedreiging voor hun job. Het is daarom heel belangrijk dat Mejor Niñez voldoende aandacht schenkt aan sensibilisering, verbetering van de processen, vorming, supervisie en financiering.

→ **Theoretisch is er een ruim aanbod aan jeugdbeschermingsmaatregelen en is er blijk van goede intenties, in de praktijk zitten er ook veel kinderen in familiale opvang, maar dient dit nog verder verbeterd te worden.**

Beleid van preventie en re-integratie naar het gezin van herkomst

De ambulante programma's van SENAME schoten te kort in de ambulante ondersteuning van gezinnen. Ook voor kinderen in residentiële zorg werd er nauwelijks met de families gewerkt of was het inadequaats, onvoldoende persoonlijk en ontoereikend. Daarnaast werden kinderen vaak geplaatst bij gezinnen of instellingen in ver afgelegen gebieden wat het voor families onmogelijk maakte om relaties te onderhouden, waardoor de kinderen helemaal gedeconnecteerd raakten van hun sociale en affectieve relaties.

Het nieuwe institutionele model is gericht op het voorkomen van ontworteling door zoveel mogelijk te voorkomen dat kinderen worden gescheiden van hun familie en gemeenschap van herkomst, door middel van ambulante programma's.

Mejor Niñez is tal van programma's aan het uitwerken ter bescherming van het kind (o.a. diagnostische programma's, programma's om de band met de familie te versterken of herstellen, etc.) met in het bijzonder aandacht voor kinderen met special needs. Daarnaast kan er ook financiële of materiële steun geboden worden.

ISS geeft aan dat hoewel het vandaag nog onmogelijk is om de resultaten van dit nieuwe kindbeschermingssysteem te bespreken, het onbetwistbaar dat de juridische ambities van deze teksten niets anders weerspiegelen dan een diepgaande wens om een proces van de-institutionalisering in gang te zetten.

→ **Er is een nieuw beleid van preventie en re-integratie, maar het is nog te vroeg om dit al te evalueren**

Centrale databank met gegevens over alle kinderen in de jeugdhulp

Art 66 wet 21.430 bepaalt dat er een register dient worden bijgehouden van kinderen en adolescenten en hun families die het voorwerp zijn geweest van administratieve bescherming (zowel algemeen als gespecialiseerd). Dit register zal worden bijgehouden via het informatiesysteem voor alomvattende bescherming, dat zal worden beheerd door de ondersecretaris voor sociale evaluatie van het ministerie van Sociale Ontwikkeling en het Gezin.

→ **Chili heeft een centrale databank met gegevens over alle kinderen in de jeugdhulp.**

Inbedding van adoptie in het jeugdbeschermingssysteem

Art. 18 wet 21.302 bepaalt 4 actieplannen van alternatieve zorg, waaronder als laatste mogelijke maatregel adoptie. Adoptie zit vervat als mogelijkheid in de regelgeving van de jeugdbescherming, maar ondanks de recente institutionele wijzigingen zit de concrete uitwerking nog vervat onder wet 19.620 van 1999. Er is een wetswijziging in de maak.

In Chili zijn er drie instanties geaccrediteerd om adoptieprogramma's op te zetten, naast Mejor Niñez. De accreditatie en supervisie van privéorganen wordt geregeld door wet 20.032.

→ **Adoptie zit ingebed in het jeugdbeschermingssysteem.**

5. Consequente toepassing van het subsidiariteitsprincipe in interlandelijke adoptie

Inbedding van het subsidiariteitsprincipe in de regelgeving

Adoptie is de vijfde mogelijke maatregel voorzien in het programma van jeugdbescherming, zoals bepaalt in Art 18 wet 21.302 (gespecialiseerde diagnostiek en opvolging, herstellende ambulante interventies, versterken en verbinden (steunen van families of andere referentiepersonen om hun ouderlijke competenties te versterken), alternatieve beschermingsmaatregelen en binnenlandse adoptie).

Art 24 in dezelfde wet geeft aan dat alternatieve opvang een uitzonderlijke maatregel is die regelmatig moet worden geëvalueerd en enkel onder de bevoegdheid van een juridische overheid. Er wordt hierbij voorkeur gegeven aan familiale opvang en als laatste mogelijkheid institutionele opvang.

Art 30 van wet 19.620 bepaalt duidelijk dat adoptie door adoptanten die niet wonen in Chili slechts plaats kan vinden als er in Chili geen gehuwde Chileense koppels zijn of vreemdelingen met hun vaste verblijfplaats in Chili met een interesse om te adopteren en die voldoen aan de wettelijke vereisten. Echter kan een rechter een adoptie aan een koppel dat in Chili woont, toekennen terwijl er ook nationale geïnteresseerden zijn, mochten er redenen zijn die het hoger belang van het kind dienen.

→ **Het subsidiariteitsprincipe is ingebed in de regelgeving.**

Toepassing van het subsidiariteitsprincipe in de praktijk van binnenlandse adoptie

Mejor Niñez is bevoegd voor het opmaken van een actieplan voor elk kind of adolescent, waarbij er rekening gehouden wordt met diens belangen en het subsidiariteitsprincipe. Mejor Niñez maakt de beslissing in samenspraak met de betrokken actoren om na te gaan of re-integratie in het gezin mogelijk is. Indien dit niet mogelijk is wordt er een juridische

procedure opgestart bij de familierechtbank om het kind adoptabel te verklaren. Prioriteit wordt gegeven aan een nationale plaatsing. In de technische adoptierichtlijnen van 2018 wordt er prioriteit gegeven in volgende volgorde:

- Chileense koppels of vreemdelingen met een vaste verblijfplaats in Chili
- Chileense koppels of buitenlanders woonachtig buiten Chili
- Chileense of buitenlandse alleenstaanden, weduwen of gescheiden personen met een vaste verblijfplaats in Chili;

In 2021 vonden er 112 nationale adopties plaats, terwijl er 1834 kinderen in een pleeggezin verbleven van een periode van minimaal 2 jaar. Er is de laatste jaren veel campagne gevoerd om nationale adoptie te promoten en in het huidige scenario overstijgt het aantal geschikte adoptanten, het aantal adoptabel verklaarde kinderen.

➔ **In de praktijk zijn er uitgewerkte procedures om het subsidiariteitsprincipe bij binnenlandse adoptie consequent toe te passen.**

Toepassing van het subsidiariteitsprincipe in de praktijk van interlandelijke adoptie

Mejor Niñez erkent dat er in het verleden ernstige onregelmatigheden hebben plaatsgevonden in het adoptieproces tot de inwerkingtreding van de adoptiewetgeving in 1999. Ze verwijzen hierbij naar "de schuld van de staat aan de Chileense kinderen" en zijn vastberaden de schade te herstellen en dit nooit meer laten gebeuren. De nieuwe aanpak vertaalde zich in een drastische vermindering van interlandelijke adopties ten opzichte van nationale adopties in de periode van 2000 tot 2020. Tegen 2019 vormde het aantal interlandelijke adopties slechts 4% van het totaal aantal adopties. Interlandelijke adoptie is nog slechts mogelijk indien alle nationale oplossingen behandeld zijn en enkel met als doel om het kind in een stabiele familiale omgeving te laten opgroeien. In 2022 vonden er 4 interlandelijke adopties plaats versus 158 nationale.

Interlandelijke adoptie wordt altijd als laatste redmiddel toegepast. Het kan alleen plaatsvinden nadat alternatieve maatregelen zijn genomen en als nationale adoptie niet mogelijk is. Er worden hierbij geen concrete tijdslijnen bepaald.

UNICEF benadrukt de correcte toepassing van het subsidiariteitsprincipe in interlandelijke adoptie.

➔ **In de praktijk zijn er uitgewerkte procedures om het subsidiariteitsprincipe bij interlandelijke adoptie consequent toe te passen.**

6. Adoptabiliteit

Centrale registratie van adoptabele kinderen

Mejor Niñez beschikt over een gecentraliseerde database van adoptabele kinderen en kandidaat-adoptanten, genaamd "Sistema Integrado de Información sobre Adopciones", of kortweg SIIA. Het maakt een onderscheid tussen nationale en interlandelijke adopties die behandeld zijn, alsook degene die behandeld werden door de erkende binnenlandse diensten.

De dossiers worden er geordend volgens gewone verblijfplaats van de kandidaat-adoptanten. Voor de adoptabele kinderen wordt geen onderscheid gemaakt, behalve wanneer de binnenlandse zoektocht uitgeput is, op welk moment er kan worden gevraagd op zoek te gaan naar een buitenlands gezin.

Volgens Mejor Niñez zou het programma eind november aan de SIS databank gekoppeld worden, dewelke alle informatie bevat over kinderen in het alternatieve zorgsysteem.

➔ **Er is een centrale registratie van adoptabele kinderen.**

Beoordeling van en beslissing tot adoptabiliteit

Art 13 van wet 19.620 bepaalt de procedure voor het adoptabel verklaren van een kind. Het is steeds een rechterlijke beslissing op verzoek van Mejor Niñez of op verzoek van de personen die het gezag hebben over het kind. De beslissing dient een duidelijke omschrijving te bevatten van de rechten die geschonden zijn gewenste en de gewenste objectieven die een beslissing tot adoptabiliteit verantwoorden.

➔ **De beoordeling van adoptabiliteit gebeurt door een overheidsinstantie, met de rechterlijke macht als overheidsinstantie op verzoek van Mejor Niñez**

Situaties waarin een kind adoptabel kan worden verklaard

Art 8 wet 19 620 bepaalt welke minderjarigen kunnen worden geadopteerd:

- Een minderjarige van wie de ouders niet bevoegd of in staat zijn om op verantwoorde wijze voor hem of haar te zorgen en die ten overstaan van de bevoegde rechter de wens te kennen geeft hem of haar ter adoptie af te staan.
- Een minderjarige die bloedverwant is van een van de adoptanten, overeenkomstig artikel 11.
- Een minderjarige die bij rechterlijke uitspraak van de bevoegde rechter geschikt is verklaard voor adoptie, overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 12 en volgende.

Artikel 12 van wet 19 620 bepaalt dat een minderjarige kan worden geadopteerd als de vader, moeder of personen aan wie zijn of haar voogdij is toevertrouwd, zich in een of meer van de volgende situaties bevinden:

- Zij zijn fysiek of moreel niet in staat om persoonlijke zorg uit te oefenen, in overeenstemming met artikel 226 van het Chileense Burgerlijk Wetboek.
- Zij geven het kind geen persoonlijke of economische verzorging gedurende de periode van twee maanden. Als de minderjarige minderjarig is, bedraagt deze periode dertig dagen. Het gebrek aan financiële middelen om voor de minderjarige te zorgen is niet voldoende reden voor de overeenkomstige gerechtelijke verklaring.
- Ze dragen de minderjarige over aan een openbare of particuliere instelling voor de bescherming van minderjarigen of aan een derde partij, met de duidelijke bedoeling om aan hun wettelijke verplichtingen te voldoen. Gevallen van achterlating van de minderjarige op de openbare weg, in een isoleer cel of in een ziekenhuisvoorziening, worden geacht onder deze definitie te vallen. In dergelijke gevallen wordt de "geest van overgave van de minderjarige" voor adoptie verondersteld door het enkele feit van achterlating.
- Deze geest wordt ook verondersteld wanneer het onderhoud van de minderjarige aan de zorg van de instelling of derde "niet om een gerechtvaardigde reden is", en wanneer dit meer geschikt is voor de belangen van de minderjarige dan de uitoefening van persoonlijke zorg door de vader, moeder of personen aan wie het gezag is toevertrouwd.
- Het wordt ook verondersteld wanneer de genoemde personen de minderjarige niet ten minste één keer bezoeken tijdens elk van de in het vorige cijfer vermelde perioden, behalve om gegronde redenen. Hiertoe worden de bezoeken in de instelling geregistreerd.

Degenen die een minderjarige in dergelijke omstandigheden opvangen, moeten de bevoegde rechter op de hoogte stellen van het feit van de beslissing of van wat is geuit door de ouders of door de personen die het gezag over de minderjarige hebben gehad.

Volgens Unicef 2021 is meer dan 80% van de kinderen adoptabel t.g.v. beëindiging van ouderlijke rechten! M.a.w. tegen de vrije wil van de familie van origine en bijgevolg zonder juridische of psychosociale ondersteuning in het huidige systeem (zie verder).

→ In de regelgeving is duidelijk in welke situaties kinderen adoptabel kunnen worden verklaard.

Onderzoek van psychosociale adoptabiliteit

Enkel Art. 25 van wet 21.302 maakt melding van "maatregelen gericht op de opleiding, voorbereiding en begeleiding van kandidaat-adoptanten, evenals interventies die nodig zijn bij kinderen of adolescenten tijdens de behandeling van een (pre-)adoptieprocedure en alle interventies gericht op de begeleiding na de adoptie, inclusief het proces van het zoeken naar afkomst."

De voorbereiding gebeurt rechtstreeks door Mejor Niñez of de geaccrediteerde diensten.

Art. 9 van het decreet 944 preciseert de informatie die verkregen moet worden: psychosociale antecedenten, de gezondheid van de ouders, geschiedenis van zwangerschap en geboorte, de familiebanden en de levensgeschiedenis, gezondheid, psychomotorische ontwikkeling, psychologisch rapport.... Dit dient voldoende info te bevatten om te bepalen of een kind nood heeft aan een adoptiegezin en de karakteristieken waaraan dit moeten beantwoorden.

Mejor Niñez voegt hieraan toe dat de analyse minimaal ingaat op de bereidheid van het kind om in een gezinscontext te worden opgenomen, rekening houdend met diens leeftijd en maturiteit en diens mogelijkheid om zich aan te passen, het voordeel dat ze kunnen halen uit een nabije relatie en de mogelijkheid om een wederzijdse band op te bouwen.

Deze evaluatie gebeurt voorafgaand door de psychosociale teams van Mejor Niñez en de adoptiediensten; vooraleer het kind juridisch adoptabel te verklaren. Eens het kind in het therapeutische programma zit (PRI) et adoptabel werd verklaard (of op het punt staat dit te doen), dient er een herevaluatie of diepteonderzoek plaats te vinden.

→ **De procedure om de psychosociale adoptabiliteit van het kind vast te stellen gebeurt op gestandaardiseerde wijze.**

Toestemming van de oorspronkelijke ouders of wettelijke voogd

Mejor Niñez geeft in hun landenprofiel bij het Permanent Bureau (2022) aan welke personen hun toestemming dienen te verlenen. Indien beide ouders gekend zijn dienen ze beiden hun toestemming te geven. Wanneer beide ouders overleden zijn is het uitgebreide maternale en paternale familie die moet instemmen met de adoptie. Wanneer één ouder overleden is, zal de paternale familie opgeroepen worden, tenzij er geen band met de vader werd vastgesteld. Wanneer er geen enkele ouderlijke band kan worden vastgesteld is er geen toestemming nodig. Minderjarige ouders dienen bijgestaan te worden door hun wettelijke voogd.

De toestemming moet worden gevalideerd in de familierechtbank, tijdens de respectievelijke (mondelinge) hoorzitting. Art 9 van wet 19.620 voorziet hierna een bedenktijd van 30 dagen.

→ **De toestemming van eerste ouders of andere wettelijke vertegenwoordigers is bij wet en in de praktijk goed geregeld.**

Begeleiding van de oorspronkelijke ouders

Er is een steun- en oriënteringsprogramma voor geboortelouder in kwetsbare situaties. Armoede kan bijvoorbeeld nooit een enige motivatie zijn voor afstand te doen van een kind en hierbij krijgen gezinnen therapeutische en/of sociaaleconomische steun.

Artikel 8 van decreet 944 legt uit dat het fundamentele doel van het programma voor ondersteuning en begeleiding van het gezin van herkomst van de minderjarige is, om na te gaan of dit gezin hem de zorg kan bieden die nodig is om aan zijn geestelijke en materiële behoeften te voldoen, zodat, als dit niet het geval is, zijn ouders of degene die hem erkent zo nodig hun vrije en verantwoordelijke instemming kunnen betuigen, na naar behoren te zijn geïnformeerd over de gevolgen van de adoptiebeslissing en in het bijzonder over de onherroepelijkheid ervan, alsmede over de te volgen procedure, in overeenstemming met de doelstellingen die voor adoptie zijn gedefinieerd in artikel 1 van wet 19.620. De psychosociale ondersteuning die wordt geboden aan het gezin dat besluit zijn kind ter adoptie toe te vertrouwen, moet ook de voorbereiding omvatten op de zoektocht naar de herkomst die de minderjarige op latere leeftijd voor hem of haar kan ondernemen.

Mejor Niñez geeft aan dat de begeleiding en ondersteuning van het gezin wordt verzorgd door professionele psychologen, maatschappelijk werkers en gespecialiseerde advocaten. Zij ondersteunen bij het nemen van de beslissing en lichten de gevolgen voor de relatie met het kind toe.

Zoals eerder aangegeven wordt er geen psychosociale ondersteuning aangeboden aan zij die uit hun ouderlijke rechten werden ontzet, dit is iets wat Mejor Niñez zal corrigeren in zijn nieuwe werking omdat veel van deze families een rouwproces doormaken dat begeleiding en verwerking vereist.

→ **Er is zijn duidelijke richtlijnen over de begeleiding van de oorspronkelijke ouders en dit wordt in de praktijk ook gevolgd**

Toestemming van het kind p 41, 43, 68 regelgeving adoptie

Art 3 van wet 19.620 zorgt ervoor dat de rechter naar behoren rekening dient te houden met de mening van het kind volgens leeftijd en maturiteit. Toestemming is nodig voor jongens vanaf 14 jaar voor meisjes 12 jaar (pre-pubertijd, zoals opgenomen in Art 26 van het burgerlijk wetboek). De toestemming dient worden uitgedrukt voor een rechter in de procedure voorafgaand de adoptie. Bij weigering zal de rechter de aangevoerde redenen optekenen. Uitzonderlijk en met motivatie vanuit het belang van het kind kan de rechter de adoptieprocedure alsnog verderzetten.

Mejor Niñez geeft aan dat er met de mening van het kind wordt rekening gehouden, maar dat deze niet bindend is. De beslissing tot adoptabiliteit is het resultaat van een proces waarbij een psychosociale en juridische analyse wordt gemaakt van de specifieke situatie. Dit gebeurt door professionals die het kind kennen en er rechtstreeks mee werken en die volgens hun competenties luisteren naar het kind en informeren.

→ **Het is duidelijk wanneer het kind toestemming dient te verlenen en gehoord dient te worden.**

Stavingsstukken in het adoptiedossier op het moment van toewijzing

Het kinddossier op moment van toewijzing is een allesomvattend dossier met de nodige stavingsstukken waaruit blijkt dat het kind adoptabel is.

→ **Op het moment van toewijzing blijkt uit het kinddossier dat legistische adoptabiliteit vastligt.**

Beleid over het samenhouden van siblings

Mejor Niñez stelt duidelijk dat bij het nemen van een beslissing over de (internationale) adoptie van een kind dat broers of zussen heeft (ouder of jonger), het principe van onafscheidelijkheid moeten worden behanteerd en, in overeenstemming daarmee, moeten er inspanningen gedaan worden om hen een antwoord te bieden dat hen in staat stelt op te groeien en binnen hetzelfde gezin. Als het bovenstaande niet mogelijk is, is de zoektocht naar een gezin gericht op de selectie van twee of meer gezinnen (afhankelijk van het aantal broers en zussen) die bereid en beschikbaar zijn om de sibling-band in de loop van de tijd te onderhouden en te koesteren.

Tijdens het adoptieproces moet de bestaande band tussen siblings beoordeeld worden, alsook hun vermogen om zich aan te passen aan de scheiding. Een therapeutisch proces dat afscheidsrituelen omvat wordt aangeboden, ook worden de adoptieouders betrokken om de band te onderhouden.

De operationele diensten moeten bij adoptabele kinderen in de procedure (of in proces van adoptabiliteit) de families te informeren over de situatie met als doel hun eventuele interesse voor de adoptie van andere siblings bekend te maken.

→ **Er is regelgeving en beleid over het samenhouden van siblings.**

7. Het verloop van de adoptieprocedure

Vorbereiding/ bindingsperiode voor het kind

De operationele eenheid (PRI, zoals opgenomen in de technische richtlijnen) staat in voor het garanderen van het welzijn van het kind, rekening houdend met diens leeftijd. Ze (voornamelijk de psychologen) staan in de voor de voorbereiding volgens de karakteristieken en noden van het kind (alsook de voorbereiding van de toekomstige ouders). De voorbereiding houdt eveneens een uitleg aan de familie in over hoe de eerste binding zal verlopen volgens het ritme van het kind, dit met een progressieve opbouw om het risico tot mislukking te verkleinen.

Bij grotere kinderen kan dit al via skype of andere kanalen starten om het angstniveau te doen dalen. De professionals van de PRI en het alternatieve zorgsysteem kunnen een bijeenkomst met hen houden, zodat ze de meest relevante geschiedenis van hun kind kunnen doornemen, eventuele twijfels kunnen wegnemen, concepten kunnen verduidelijken en informatie kunnen overdragen over de routine, voeding en dagelijkse verzorging van het kind, om een goede zorg voor het kind te garanderen vanaf de allereerste delen van hun wederzijdse ontmoeting.

De bindingsperiode wordt gezien als een hulpmiddel bij de voorbereiding van de adoptie. Er wordt alleen naar verwezen als de kandidaat-adoptant en de entiteit die de adoptieprocedure in Chili begeleidt, ermee instemmen. Hierbij wordt altijd rekening gehouden met de kenmerken van het kind en ook met de technische haalbaarheid van de uitvoering. Volgens FIAC-Horizon vzw kan dit voor of na de juridische procedure, waarbij UNICEF terecht opmerkt dat dit veel waarde verliest indien dit na de adoptiebeslissing plaats vindt. Regelgevend is er geen duidelijke termijn bepaald.

→ **Chileense kinderen worden voorbereid op de adoptie, maar de bindingperiode is slechts facultatief voor de definitieve adoptiebeslissing wordt genomen.**

Het matchingsproces

Mejor Niñez, via haar afdeling Adoptie of de nationale geaccrediteerde instantie (3) die instaat voor interlandelijke adopties (in welk geval Mejor Niñez de matching en het uitgebrachte rapport zal beoordelen) is verantwoordelijk voor de matching, zoals opgenomen in de technische adoptierichtlijnen van 2018. Ze worden hiervoor bijgestaan door psychologen en maatschappelijk werkers.

De operationele eenheid (PRI) zal beslissen welk gezin het meest geschikt is om het kind te adopteren op basis van de specifieke behoeften en kenmerken, evenals de verwachtingen en mogelijkheden van de ouderfiguren om hieraan

te voldoen. Dit team zal vervolgens het (de) overeenkomstige voorstel(len) voorleggen aan de familierechtbank voor een definitieve beslissing.

De technische richtlijnen worden nog aangepast aan de nieuwe formats van Mejor Niñez.

Mejor Niñez werkt ook volgens reversed flow indien er geen families uit hun registers beantwoorden aan de noden van de kinderen. Via de "llamadas especiales" worden alle partners geïnformeerd over de adoptienood van een kind.

→ **De matching gebeurt op een gestandaardiseerde wijze door een multidisciplinair team. Via de "llamadas especiales" kan er via de reversed flow gematched worden.**

8. Het vermijden van financiële risico's

Kosten en vergoedingen voor de adoptieprocedure op zich geregeld bij wet of overheid

De huidige wet regelt de kost bij interlandelijke adoptie niet. De overheid geeft wel aan dat een adoptieprocedure gratis is.

→ **Er is een geen algemene regeling van kosten bij wet of overheid.**

Overzicht van de kosten in de praktijk

Alle procedures uitgevoerd door Mejor Niñez als CA zijn gratis, inclusief de begeleiding van de adoptieprocedure door advocaten. Doorheen het adoptieproces blijven de kinderen in de instelling die zijn uitgaven regelt via de contributies die zij ontvangen van de staat of uit eigen middelen.

De nationaal geaccrediteerde diensten die interlandelijke adopties behartigen, kunnen kosten aanrekenen voor de diensten die zij leveren. Hier rond zijn regels voorzien en is in onderling contract tussen gebruiker en geaccrediteerde dienst.

→ **In de praktijk is een adoptieprocedure kostenloos, enkel de binnenlands geaccrediteerde diensten kunnen kosten aanrekenen.**

Donaties, contributies en projectsteun

Contributies voor interlandelijke adoptie zijn niet vereist noch toegelaten. Samenwerkingsprojecten gelinkt aan de adoptie van kinderen dat een belangenconflict kunnen inhouden zijn niet toegestaan.

Donaties van adoptanten of geaccrediteerde diensten zijn verboden in overeenstemming met het algemene protocol voor donaties die de dienst of de alternatieve zorgprogramma's mogen ontvangen. In uitzonderlijke gevallen werden donaties na het afronden van de adoptie aanvaard.

→ **Samenwerkingsprojecten, contributies en donaties zijn verboden door de overheid, al kunnen donaties uitzonderlijk toegestaan worden.**

Overeenkomst kosten van de adoptiedienst met table on costs van HcCH.

De Table on Costs van het Permanent Bureau te Den Haag geeft een duidelijk overzicht weer van de administratieve kosten in het kader van een adoptie en deze ligt in lijn met de door de adoptiedienst aangegeven kosten. Interlandelijke adopties zijn gratis, tenzij via een binnenlands geaccrediteerde dienst. Daarnaast rekent FIAC kosten aan voor de diensten van de contactpersoon.

Administratieve kosten (geboorteakte, paspoort, vertalingen, etc.) met uitzondering van legalisaties die gratis zijn, zijn duidelijk geregeld.

→ **De door de adoptiedienst opgelijste kosten komen overeen met de table on costs van het HcCH.**

9. Juridisch kader ter ondersteuning van adoptiebetrokkene(n) in het recht op informatie over hun afkomst en/of hun zoektocht naar familieleden

Centrale geboorteregistratie

Art. 26 van wet 21.430 bepaalt dat elk kind of adolescent het recht heeft, vanaf zijn geboorte, op een naam, nationaliteit, taal van origine én om ingeschreven te worden in de burgerlijke stand en identificatie, zonder uitstel. Hij heeft het recht op de Chileense nationaliteit. De geboorteregistratie dient eenvoudig en snel te zijn. Ondanks dat er weinig info is over de praktijk, geeft UNICEF wel aan dat de geboorteregistratie op 99% ligt.

→ **Chili heeft een centrale geboorteregistratie met een hoog registratiepercentage.**

Procedure voor inzage in het adoptiedossier in de regelgeving

Verschillende wetten regelen de toegang tot informatie in Chili. Wet 19.620 bepaalt dat alle informatie over de geadopteerde (achtergrond en vonnis) wordt gearchiveerd en enkel op verzoek van de geadopteerde, adoptanten of afstammelingen kan worden vrijgegeven via een juridische beslissing. Er zijn geen tijdsbepalingen rond de bewaring van dossiers; deze worden daarom oneindig bewaard.

Decreet 944 tot goedkeuring van wet 19.620 die regels stelt aangaande adoptie van minderjarigen bepaalt dat zowel de geaccrediteerde binnenlands adoptiediensten als de erkende interlandelijke adoptiediensten (alook de betrokken CA's) begeleiding en steun mogen geven in hun zoektocht naar hun origine. De diensten geven eveneens informatie over de wettelijke bepalingen.

Wet 21.430 stelt ook expliciet dat elk kind het recht heeft om zijn identiteit te kennen, zijn biologische ouders, zijn origine en behoudt van familiale relaties.

CHIP geeft aan dat het wel belangrijk is te weten dat de regelgeving die in voege was ten tijde van de adoptie een impact heeft op het proces van het zoeken. Het principe van geheim van adoptie gold tussen 1964 en 1988. Tussen 1988 en 1999 gold het principe van vertrouwelijkheid, wat inhield dat de achtergrond van de adoptieprocedures werd bijgehouden door de Burgerlijke Stand en de identificatiedienst, en dat internationale adopties die in deze periode werden afgerond, de oorspronkelijke identiteit van de geadopteerde in Chili behielden. Vanaf 1999 ging de wet over het recht van de geadopteerde om zijn origine te kennen van kracht.

De laatste technische hervorming rond zoektochten is goedgekeurd in 2018: het subprogramma rootszoektochten waarin alle details rond de procedure van zoektochten en toegang tot origine werd opgenomen. Momenteel zijn er nog wijzigingen in de adoptieregelgeving lopende, waarbij onder andere de zoektochten naar origine versterkt zullen worden en de leeftijd om zoektochten te starten verlaagd wordt naar 14 jaar. Het opstarten van een zoektocht gebeurt bij Mejor Niñez (via hun "búsqueda de orígenes" programma).

In Chili geldt ook het recht op privacy wat soms een hindernis kan vormen bij rootszoektochten (zoals bepaald in wet 19.628). De CA stuit hierbij op beperkingen in het ontsluiten van identiteitsgegevens zonder de toestemming van de betrokken partij. De CA focust daarom ook op het oplossen van emotionele conflicten en bemiddeling bij het ontmoeten van de biologische familie, rekening houdend met de andere zijn recht op privacy. Deze contradictie in de regelgeving (t.o.v. het recht om origine te kennen) vormt een van de verschillende barrières en contradicties, waardoor er geen garanties zijn in het recht om zijn identiteit te kennen.

→ **Het recht op kennis over herkomst en identiteit werd expliciet in de regelgeving opgenomen. De richtlijnen voor de bewaring van en het recht op inzage in adoptiedossiers zijn opgenomen in wetten, maar het recht op privacy biedt geen garantie dat het recht op identiteit ten volle uitgeoefend kan worden.**

Regelgeving inzake wijziging van geboorteplaats en geboortedatum

Eens de adoptiebeslissing finaal is zal de "Civil Registry en Identification Service" de oude geboorteakte annuleren en een nieuwe registreren waarin het kind als zoon/dochter van adoptieouders wordt opgenomen.

Er zijn geen vermeldingen in de wet die wijzigingen aan de geboortegegevens mogelijk maken.

→ **Wijzigingen aan de geboorteplaats- of datum kunnen niet worden aangebracht**

Professionele ondersteuning bij de zoektocht naar herkomst door de overheid

Mejor Niñez heeft een subprogramma rond rootszoektochten "búsqueda de orígenes" (in 2021 overgeheveld van SENAME) met als doel geadopteerden uitgebreide en interdisciplinaire ondersteuning te bieden bij hun zoektocht

naar hun oorsprong, door bij te dragen aan een betere kennis van hun levensgeschiedenis en zo de uitoefening van hun recht op identiteit te waarborgen. Het programma heeft als doel:

- het verstrekken van informatie en/of psychosociale en juridische ondersteuning aan aanvragers die hebben besloten het proces van het traceren van hun afkomst op te starten
- verzoekers toegang geven tot relevante informatie over hun adoptie, zodat ze de emotionele steun krijgen die ze nodig hebben wanneer de adoptie wordt toegekend
- de verzoeker begeleiden in een proces van weloverwogen, geïnformeerde en vrije keuze om contact op te nemen met zijn of haar familie van herkomst en/of deze te ontmoeten
- tussenbeide komen en de verzoeker, de leden van de familie van herkomst en de adoptieouders, indien van toepassing, emotioneel voorbereiden op de zoek- en ontmoetingsprocedure, zodat deze voor alle betrokken partijen zo gunstig mogelijk verloopt
- fysieke en/of virtuele ontmoetingen tussen alle betrokkenen faciliteren door ondersteuning en emotionele steun te bieden, en
- de impact van het ontmoetingsproces monitoren, waarbij zowel de afsluiting als de continuïteit van de band tussen de betrokkenen wordt gewaarborgd nadat de ontmoeting(en) heeft/hebben plaatsgevonden.

→ **Er is professionele ondersteuning door de overheid bij de zoektocht naar herkomst.**

10. Inhoud kinddossier

Voldoende informatie in het kinddossier om de herkomst van het kind te achterhalen

Een Chileens kinddossier bestaat uit een matchingsrapport met daarin een samenvatting van de relevante info over het kind, zijn noden en de redenen waarom de match met het gezin is gekozen, met aanvullende basisinformatie:

- Geboortecertificaat en volledige geboorteakte
- Finale adoptabiliteitsbeslissing van de rechtbank
- Sociale en psychologische rapporten opgemaakt door het alternatieve zorgsysteem
- Mishandeling of misbruik therapie rapporten (als toepasselijk);
- Pre-adoptieve therapie proces rapporten (incl rapport karakteristieken kind en therapeutisch proces);
- Gezondheidsrapporten (algemeen en specifiek als toepasselijk);
- Schoolrapporten
- Foto's (algemeen en specifiek als toepasselijk);

Eens de adoptie is uitgesproken wordt het volledige rapport, inclusief gevoelige informatie en de identificatiegegevens van de familie, alsook de officiële stukken als bewijs bij het adoptabiliteitsvonnis, opgeslagen in het algemene archief (Civil Registry and Identification Service). Dit garandeert het toekomstige recht van de geadopteerde op inzage.

→ **De informatie over de herkomst van het kind zeer duidelijk.**

Weergave van het volledige traject van het kind in het kinddossier

FCA geeft aan dat het kinddossier een uitgebreid stukkenbundel is, waaruit blijkt dat de Chileense autoriteiten de principes van het Haagse Adoptieverdrag respecteren. De dossiers zijn steeds goed gestoffeerd en er is een duidelijke weergave van het volledige traject dat een kind heeft afgelegd.

→ **In de praktijk is de informatie over het volledige traject volledig.**

3. Beslissing betreffende de huidige samenwerking interlandelijke adoptie met Chili

Op basis van bovenstaande overwegingen en de informatie in het ingevulde beslissingskader voor Chili, **beslist VCA om de samenwerking met Chili verder te zetten.**

Dit betekent concreet dat kandidaat-adoptanten met een contract hun procedure onverwijld kunnen verderzetten. In het kader van deze beslissing, engageert het VCA rechtstreeks contact opnemen met de CA van Chili om de overwegingen bij deze beslissing in een persoonlijk gesprek toe te lichten, alsook met het oog op verdere afspraken rond de samenwerking. Hierbij zal er evenwel nagegaan worden wat de reële nood is naar interlandelijke adoptiepartners en de haalbaarheid om de complexe kinddossiers te plaatsen in Vlaamse adoptiegezinnen.

Ariane Van den Berghe
Vlaams adoptieambtenaar